

T.B.M.M.

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

Grup Başkanlığı

Tarih: 19 Şubat 2026

Sayı: 17104

40933

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri uyarınca Hazine ve Maliye Bakanı tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

Kadim Durmaz

Tokat Milletvekili

İnsan faaliyetleri neticesinde küresel sıcaklıkların sanayi öncesi seviyeye göre ortalama 1°C arttığı; bu hızın sürmesi halinde 2030–2052 yılları arasında 1,5°C artışa yaklaşmanın kaçınılmaz olabileceği değerlendirilmeleri yapılmaktadır.

İklim değişikliği; müdahale edilmedikçe düzeltilemeyecek bir dışsalılık ve piyasa başarısızlığı olarak ele alınmakta; önlem alınmaması halinde maliyetinin küresel GSYİH'nin %5–%20'si aralığına ulaşabileceği öngörülmektedir.

Bu çerçevede pek çok uluslararası iş birliği ve anlaşma hayata geçirilmiş; Paris Anlaşması da iklimle mücadelede önemli dönüm noktalarından biri olmuştur.

Aynı kaynaklarda, Avrupa Birliği ülkelerinin Yeşil Mutabakat çerçevesinde 2050 yılı için net sıfır hedef yılı belirlediği; Türkiye'nin ise 2053 net sıfır emisyon hedefini açıkladığı belirtilmektedir.

İklim kriziyle mücadelede “kirleten öder” yaklaşımı ve dışsalılıkların içselleştirilmesi teorisine dayanan çevre vergileri; emisyonları azaltmaya ve kamu gelirlerini artırmaya imkân veren, vergi yükünün “iyinin” (emek/işgücü) üzerinden “kötüye” (ölçsüz doğal kaynak kullanımı/kirlilik) kaydırılmasını mümkün kılan bir araç olarak tanımlanmaktadır.

Ne var ki ülkemizde çevre vergilerinin toplam vergiler içindeki payı %13, GSYİH içindeki payı %3,3 olarak ifade edilirken; çevresel vergi yükünün özellikle hane halkının ödediği motorlu taşıtlar vergisi üzerinde yoğunlaştığı, hane halkı ve kurumlar arasında adil ve etkin dağılımın sağlanması gerektiği vurgulanmaktadır.

Ayrıca mevcut durumda çevresel amaçla doğrudan uygulanan tek verginin Çevre Temizlik Vergisi olduğu; buna karşın akaryakıt üzerinden alınan bazı vergiler ile motorlu taşıtlar vergisinin dolaylı çevresel etkiler doğurduğu belirtilmektedir.

Bu nedenle, uluslararası iklim hedefleriyle uyumlu; etkili, adil, uygulanabilir bir çevre vergisi reformu ve karbon fiyatlaması araçlarının kapsamı, gelirlerin kullanım biçimi ve yükün dağılımı kamuoyuna şeffaf biçimde açıklanmalıdır.

Bu çerçevede;

- 1- Son 10 yılda (yıllar itibarıyla) Türkiye’de tahsil edilen çevre vergileri toplamı kaç TL’dir? Bu gelirlerin toplam vergi gelirleri ve GSYİH içindeki payı nedir?
- 2- Eurostat sınıflandırmasına paralel şekilde; enerji, taşımacılık, kirlilik ve doğal kaynak vergileri bazında Türkiye’de çevre vergilerinin yıllar itibarıyla dağılımı nedir?
- 3- Çevre vergisi yükünün hane halkı ve iş dünyası/kurumlar arasındaki dağılımı nasıldır? Bu dağılım içinde motorlu taşıtlar vergisinin payı yıllar itibarıyla nedir?
- 4- Çevre vergilerinin hane halkı üzerindeki etkisine ilişkin; gelir gruplarına göre (düşük-orta-yüksek) dağılımsal etki analizi yapılmış mıdır? Yapıldıysa sonuçları nelerdir; yapılmadıysa yapılması planlanmakta mıdır?
- 5- Çevre vergisi gelirlerinin ne kadarı iklim kriziyle mücadele kapsamında (yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, temiz ulaşım, uyum projeleri, afet risk azaltımı vb.) doğrudan kullanılmaktadır? Bu kullanımın yıllar itibarıyla kalem kalem dağılımı nedir?
- 6- Çevre vergilerinin “kirleten öder” ilkesine uygun şekilde, emisyonu yüksek faaliyetleri daha fazla hedeflemesi; buna karşılık hane halkı üzerindeki yükün azaltılması yönünde bir çevre vergisi reformu çalışmanız var mıdır? Varsa takvimi nedir?
- 7- Karbon fiyatlaması kapsamında emisyon ticaret sistemi ve/veya karbon vergisi benzeri düzenlemeler için Bakanlığınızın hazırlığı var mıdır? Varsa: Hangi sektörler kapsama alınacaktır? Uygulama takvimi nedir?
- 8- Gelirlerin hangi oranı “adil geçiş” ve yeşil dönüşüm yatırımlarına ayrılacaktır?

- 9- Türkiye’de doğrudan çevresel amaçla uygulanan verginin Çevre Temizlik Vergisi olduğu; diğer bazı vergilerin dolaylı çevresel etki taşıdığı ifade edilmektedir.
- 10- Bu tabloyu, iklim hedefleriyle uyumlu hale getirmek için vergi tabanlarının ve istisna/muafiyetlerin yeniden gözden geçirilmesine yönelik bir çalışma yapılmakta mıdır?
- 11- Düşük gelirli haneler ve KOBİ’ler için; çevre/enerji vergilerinin olası maliyet artışlarını dengelemek üzere hedefli destek, verimlilik hibesi/kredisi, geri ödeme/indirim gibi telafi mekanizmaları planlanmakta mıdır?
- 12- Paris Anlaşması hedefleri ve Türkiye’nin net sıfır hedefi doğrultusunda; vergi politikalarının iklim hedeflerine uyumunu izlemek için, Bakanlığınızca düzenli yayımlanan bir “iklim-vergileme etki raporu” veya benzeri şeffaf raporlama mekanizması kurulması planlanmakta mıdır?